

Donderdag 17 oktober 1918 – ochtendeditie

Berlijn, 16 oktober. Officieel avondbericht. Noordoostelijk van Roeselare zijn vijandelijke aanvallen mislukt.

Havre, 16 oktober. De zegevierende krijgsverrichtingen zijn gedurende de nacht en de dag van 15 oktober voortgezet. Ondanks de hardnekkige vijandelijke tegenstand en de ongunstige weersgesteldheid, de mist en de regen, die de taak der aanvallers niet alleen moeilijk hebben gemaakt, doch de werkzaamheid der vliegers aanmerkelijk hebben belemmerd, zijn er niettemin belangrijke vorderingen gemaakt.

Onze troepen hebben evenwel een ongelijke strijd moeten voeren, daar de Duitsers een gedeelte der bevolking hadden gedwongen om in de door de Belgische troepen aangevallen plaatsen te blijven. Deze konden dus hun toevlucht niet nemen tot het gebruik maken van de hun ter beschikking staande wapens om de vijandelijke tegenstand te verwerken. De Duitsers hebben opnieuw van de tegenwoordigheid der met geweld in de dorpen achtergehouden Belgische bevolking gebruik gemaakt om hun eigen verdediging te vergemakkelijken. Deze praktijken hebben de haat van onze soldaten nog doen toenemen.

Berlijn, 16 oktober. Door de nieuwe aanval der ententetroepen in Vlaanderen is de reeds sedert enige tijd begonnen vlucht van de inwoners, namelijk in het dichtbevolkte België, buitengewoon toegenomen. Deze vlucht is begrijpelijk voor zover het in het bereik van het ver dragend geschut der entente liggende steden Torhout, Tielt en Kortrijk, alsmede Rijsel en Roubaix betreft, doch zij plant zich op schrikbarende wijze voort naar het meer achterwaarts gelegen gebied. Ook al geschiedt alles om het lot van de uit hun woonsteden verdreven Belgen, die op de door het water doorweekte straatwegen

lange afstanden moeten afleggen, te verzekeren, toch brengt deze vlucht op grote schaal, waarop de verkeersmiddelen en de verzorging niet berekend zijn, ontzaglijke ellende met zich.

Gisterenmiddag werden te Sluis uit de richting Zeebrugge enige zware ontploffingen gehoord. Naar het soort geluid te oordelen, waren ze waarschijnlijk van opblazingen door de Duitsers zelf afkomstig.

Donderdag 17 oktober 1918 – avondeditie

De vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

Men meldt ons uit Roosendaal:

In verband met de telegrammen in het ochtendblad over de vluchtelingen uit Frankrijk en België kan nog het volgende worden medegedeeld. Deze drommen van mensen bestaan uit de burgers van steden en dorpen, die sedert het offensief der geallieerden, door angst bevangen, hun woonsteden hebben verlaten, en in paniek vertrekken voor het wijkende front der centralen. Niet alleen de bevolking van de door de Duitse bezettingen reeds prijs gegeven gebieden zijn het, maar ook zij uit de streken, die daar nog voor liggen, en die bevreesd zijn voor de komst van de terugtrekkende vijandelijke troepen.

Men heeft hier te doen met mensen, wiens zenuwgestel, wiens weerstandsvermogen veelal geschokt is door vier jaar van oorlogsellende, door de aanhoudende donder van het geschut, door vrees voor het lot dat hen wacht, door ondervoeding, door de bitterste zorgen. De gebeurtenissen van deze laatste tijd hebben hun vrees tot paniekstemming opgevoerd, en met wat ze inderhaast van

hun bezittingen mee konden voeren, zijn ze gaan lopen. Er zijn er, die nu al een maand op de vlucht zijn en dag en nacht bij iedere druk van de ententelegers komen er meer. Blijft het vechten, blijven de Duitsers en Oostenrijkers wijken, dan is niet te schatten, hoe groot het aantal van deze rampzalige slachtoffers zal worden, het stijgt ongehoord door de bewoners der Belgische steden en dorpen, die het oorlogstempeest op zich af zien komen.

De vluchtelingen uit Noord-Frankrijk, die veruit in de meerderheid zijn, verkeren in desolate toestand. Vier jaar oorlogsgebrek, met verzwakking, met uitputting en de gevolgen en ziekten daarvan, oorlogsziekten, besmettelijke ziekten van ongedierte, van volkomen demoralisatie, zo leven ze nu het zwervend bestaan van verdrevenen, veelal met geen ander geld dan papieren stedelijke bons, aangewezen op de gastvrijheid van de bewoners van de streek waar ze doortrekken. En die gastvrijheid in België moet treffend zijn; maar ook daar leven de mensen in onrust, ook daar is het oorlogstijd met het tekort aan alles. Gelukkig komt de Relief met voeding te hulp.

Het Duitse militair gezag kan zich uiteraard in deze kritieke tijden weinig gelegen laten liggen aan deze rampzalige slachtoffers van de strijd, al doet het al het mogelijke om hen te helpen. Uit oorlogsoverwegingen is het hen bovendien niet onwelgevallig, dat het achterland voor de ontwijkende legers zich ontvolkt. Doch waar moeten deze steeds groter wordende drommen van vluchtelingen naartoe, wanneer het vechtende terugtrekken voortgaat door heel België heen?

Nederland heeft zich beschikbaar gesteld hen zo nodig op te nemen. Maar hoe anders is ook hier de toestand dan vier jaar geleden bij de Antwerpse vlucht, want niettegenstaande de ellende, die deze aantocht te zien gaf, toch hebben deze mensen weinig of niets van de oorlog geleden, kwamen ze normaal gevoed in een land, waar nog

levensbehoeften in overvloed bleken te zijn om het hen zo goed mogelijk te geven. Nu echter zijn het verkommerden en zieken, waarom het gaat – nu verkeren we zelf in voedselnood, maar ... in het aanzien van de vrede zal Nederland, trouw aan zijn traditie, voor de verdrevenen de grenzen openstellen en hen laten delen in wat we zelf over hebben, waarbij het Relief helpend zal optreden.

Alles langs de grens wordt ingericht voor de ontvangst, want enige tijd zullen zij in deze door vreemdelingen en militairen nog steeds overbevolkte grensgebieden moeten vertoeven. Hospitalen, grote asielen worden voor hen ingericht en voedsel in gereedheid gebracht. Het veldleger zal het werk verrichten. De organisatie is in volle gang. De geneeskundige dienst wacht een zware taak om te helpen en voor ons volk besmetting te voorkomen.

De Duitse militaire overheid zal zoveel mogelijk de vluchtelingen geleiden langs de grote toegangswegen tot ons land, dat ze niet door bossen en akkers de grens overkomen. En om hen zo spoedig mogelijk uit het grensgebied, waar ze vooral in deze kritieke tijd niet kunnen blijven, af te voeren, is een treindienst ingesteld, die er dagelijks twintigduizend zou kunnen transporteren.

Maar ... waar zullen ze komen? Vermoedelijk wel niet uit de richting van Essen, want de strategische belangen der centralen zullen hen willen houden buiten de Antwerpse stelling, die immers thans reeds etappegebied is. Dat zou dus zijn langs de Zeeuwse grens, langs een deel der Brabantse en Limburgse grens.

En wanneer zullen ze komen? ... de vluchtelingen bevinden zich nu nog ten zuiden van Brussel. Treinen kunnen de Duitsers thans allerminst te hunner beschikking stellen. Ze zullen dus te voet moeten komen. De afstanden voor uitgeputte mensen zijn bijna

onoverkomelijk, al geeft een oorlogspaniek wonderen van uithoudingsvermogen met de hevige inzinkingen daarna.

Bovendien ... snellere achteruitgang van de centrale legers jaagt er zeker ook uit de dichterbij gelegen gebieden op de vlucht. Dat geeft die onzekerheid hier omtrent de tijd, waarop ze zijn te verwachten en omtrent het mogelijke aantal. Terwijl, als de strijd binnenkort mocht worden gestaakt ... dan zou er geen reden zijn, waarom de vluchtelingen over onze grens zouden komen.

Inmiddels is alles klaar om hen elk ogenblik te ontvangen.

Staking van de verwoestingen.

Berlijn, 17 oktober. De Duitse bladen bevatten het volgende communiqué:

De Duitse legerleiding heeft de militaire maatregelen in overeenstemming gebracht met de stappen voor de vrede.

De Duitse legers hebben bevel ontvangen om alle verwoestingen van plaatsen te staken, tenzij men daartoe door de militaire toestand, als het verdedigingswerken geldt, volstrekt gedwongen mocht zijn.

Desniettemin is te verwachten, dat, bij het wijken stap voor stap, waarden zullen verloren gaan, die niet door geld zijn te vervangen, voor zover namelijk de verwoesting inherent is aan de oorlogvoering zelf, in het bijzonder bij de beschieting van Duitse stellingen door de artillerie van de tegenstander.

Londen, 16 oktober. Officieel Brits bericht van het Vlaamse front.

Op de 15^e oktober hebben de troepen onder de koning der Belgen hun aanvallen tussen Diksmuide en de Leie voortgezet.

Ze kwamen over een gemiddelde afstand van 6 km vooruit. De Belgen gingen ten noorden van Diksmuide over de IJzer en bereikten Schoorbakke.

De Britten staken de Leie over en drongen tot verscheidene kilometer voorbij Menen voorwaarts.

De Belgen hebben Torhout genomen. De Fransen Lichtervelde en Ardooe. De Britten hebben Menen bezet.

Naar wordt gemeld zijn ze Kortrijk binnengerukt.

Meer dan 20 dorpen zijn bevrijd.

Londen, 16 oktober. Officieel Belgisch bericht: op het gehele front hebben wij verder vooruitgang gemaakt.

Bij Schore zijn wij over de IJzer getrokken, en we hebben vooruitgang gemaakt in de richting van Schoorbakke. Keiem hebben we genomen.

We hebben Praetbos bereikt en omvatten Torhout. We hebben het station van Wijnendale bezet, en Hoge aan de weg Torhout-Brugge. We komen vooruit tussen Torhout en de Mandel. De Fransen hebben Turfhauwenhoek bereikt en Lichtervelde bezet. Ze bereikten de buitenwijken van Koolskamp. Ten zuiden van de spoorweg Lichtervelde-Tielt kwamen wij voorbij Ardooe.

De Belgen zijn verder ook meer zuidwaarts aanzienlijk vooruit gekomen, en ze hebben bij Bavikhove de Leie bereikt. Ze hebben het station van Ingelmunster in handen.

Er zijn vandaag enige honderden gevangenen gemaakt. De vijand heeft de hele dag Duinkerken en De Panne beschoten.

Op verschillende punten hebben de vijandelijke achterhoeden scherp met onze voorhoedeafdelingen gevochten. We hebben enige gevangenen gemaakt.

Het tweede Britse leger van generaal Plumer heeft in samenwerking met de Belgische en Franse strijdkrachten in Vlaanderen in de afgelopen drie dagen een vooruitgang van meer dan acht mijl gemaakt.

In deze tijd heeft dit leger, ondanks krachtige tegenstand, de steden Komen, Wervik, Wevelgem, Heule en Kuurne veroverd en het noordelijke deel van Kortrijk bezet.

De linkeroever van de Leie is thans naar het noordoosten tot Harelbeke van vijanden gezuiverd. Heden staken onze troepen de Leie tussen Armentières en Menen over.

In de steden en dorpen, welke door ons tweede leger in Vlaanderen veroverd zijn, werden veel burgers gevonden en van de Duitse overheersing bevrijd. Meer dan 4000 gevangenen en over de 150 kanonnen vielen ons reeds in handen.

Bij deze geslaagde operaties heeft de negende divisie, die deel uitmaakt van het commando van generaal Jacobs, zich terug zeer onderscheiden. Ook zijn er goede diensten bewezen door de 29^e, 35^e, 36^e en 41^e divisies, alsmede door de andere in de strijd gebrachte divisies.

Berlijn, 17 oktober. Officieel: Legergroep Rupprecht: op het slagveld in Vlaanderen hebben wij ons front teruggetrokken naar de linie van ten oosten van Torhout-Koolskamp-Ingelmunster en in aansluiting daaraan achter de Leie. Na een uiterst sterke beschieting van het door ons ontruimde terrein is de vijand onze nieuwe stellingen omzichtig genaderd. Aan weerszijden van Koolskamp heeft hij

daarop met sterke strijdkrachten, bij Torhout en Ingelmunster in plaatselijke voorwaartse bewegingen, aangevallen. Ook tegen het Leiefront bij Kortrijk en Menen heeft de vijand hevige aanvallen gedaan. Hij is overal teruggeslagen.

Londen, 16 oktober. Gibbs seint woensdag uit het Britse hoofdkwartier in België:

"Nu de Duitsers weten, dat hun teruggaan vanuit dit westelijk gedeelte van België onvermijdelijk is, zijn ze niet van zins hier een slag op grote schaal aan te nemen.

Hun achterhoeden worden opgeofferd om tijd te winnen voor de terugtocht van de hoofdmacht. De Duitse regering heeft de verklaring afgekondigd, dat de inwoners van de Belgische steden in opwinding raken door de vrees voor een bombardement, maar wij gaan snel aan die steden voorbij, en ze zullen in onze handen kunnen vallen door de vlucht van hun garnizoenen, die zich noodzakelijkerwijze reeds moeten gereedmaken om af te trekken. Ze verlaten op het ogenblik kleine steden en dorpen, die gisteren en vandaag door onze manschappen genomen zijn, zonder dat er hard voor behoefde te worden gevochten. Het scherm van machinegeweerbedienaars wordt overal langs de linie teruggenomen, indien er nog tijd is om aan dood of gevangenneming te ontkomen, zo snel rukken onze manschappen op. Zo is het thans gesteld met de toestand van de aanvallende beweging der geallieerden in Vlaanderen; en de vijand is bezig met een wijd uitgestrekte achterhoedeactie, waarbij een slag wordt vermeden, behalve op plaatsen, die van levensbelang zijn voor zijn terugtocht. De gevangenen, die de laatste tijd zijn gemaakt, ontkennen elk plan tot algemene vernieling en zeggen, dat hen is opgedragen, enkel gebouwen van militair belang te vernielen. Maar die bewering kan niet opgaan voor de door mij waargenomen vernielde gebouwen, en

die onmiddellijk voor de Duitse terugtocht waren vernietigd aan de zuidkant van Kamerijk en Le Cateau. Daarentegen verkeert Roeselare nog in vrij goede staat; en behalve dat beddengoed en linnen er uit zijn meegenomen is het niet op zo grondige wijze geplunderd als Kamerijk en andere plaatsen.

In onze linies komen vele gevangenen aan, die in het bezit zijn van stroobiljetten betreffende het Duitse voorstel tot een wapenstilstand. Deze biljetten waren hen van overheidswege ter hand gesteld; en er was hen verzocht de moed erin te houden, omdat de oorlog spoedig gedaan zal zijn.

Londen, 17 oktober. Het Central News zegt, dat er maar weinig twijfel is, dat Rijsel zal vallen en dat Roubaix en Tourcoing dat lot zullen delen.

De vijand moet nu haastig de Belgische kust ontruimen. De Belgisch-Franse troepen bedreigen zijn verbindingen over Brugge, waarover hij zijn materieel in veiligheid brengt.

De geslaagde operatie is geenszins de laatste onderneming die Foch zich voorneemt.

Den Haag, 16 oktober 1918 (ingezonden)

Zeer geachte heer hoofdredacteur,

Permitteert u mij nog een enkel woord van replek op het laatste schrijven van de heer van Puyvelde?

De mening van de heer van Puyvelde over het Belgisch annexionisme doet niets ter zake; wat Jan, Piet of Klaas over een kwestie mogen menen, verandert niets aan de natuur van het probleem zelf en het is in de natuur van het Belgische vraagstuk zelf dat het dilemma:

gewaarborgde neutraliteit of versterkte strategische positie, ligt opgesloten.

Dat de overgrote meerderheid der Belgische antineutralisten met baron E. Beyens aan het hoofd, dit dilemma aanvaard heeft, moet voor buitenstaanders de waarschijnlijke echtheid ervan wel vergroten, maar heeft met de waarheid in de grond ook al weinig te maken.

Dat België's positie, wanneer die niet door een zoveel mogelijk betere gewaarborgde neutraliteit verzekerd wordt, op andere wijze versterkt moet worden, bewijst de hele Belgische militaire literatuur sinds 1830.

De vraag waarom België neutraal zou moeten zijn en Nederland niet, lijkt mij van niet meer belang dan bijvoorbeeld de vraag waarom België niet Holland is en Holland niet België: de politiek rekent immers met bestaande concrete gevallen en niet met algemeenheden uit de theorie.

Ten zeerste dankend voor de verleende plaatsruimte,

Uw dienstwillige dienaar
Leo Picard.